

НАЙВІДОМІШІ ПЕЧЕРИ УКРАЇНИ

ТАМ ДЕ МИ ПОБУВАЛИ, БУЛИ І КОРЕСПОНДЕНТИ

ВИКОНАЛА КЕРІВНИК ГУРТКІВ СПЕЛЕОЛОГІЇ ПОЦТКУМ ТИМОШЕВСЬКА Ю. В. , ТРАВЕНЬ 2020Р

ПЕЧЕРА ВЕРТЕБА - ПАМ'ЯНИК ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Група перед екскурсією в Вертебу (спелеопохід ІІІІст. скл. 2018р.)

НАШ ГУРТОК ПОЛТАВСЬКОГО ЦЕНТРУ ТУРИЗМУ В ВЕРТЕБІ (2018Р.)

ІНФОРМАЦІЯ З ВІКІПЕДІЇ ПРО ВЕРТЕБУ

ВЕРТЕБА — **гіпсова печера** в **Україні**. Розташована в **Борщівському районі Тернопільської області** за 2 км на північний захід від села **Більче-Золоте**. Геологічна й археологічна пам'ятка загальнодержавного значення. Розташована на лівому березі річки **Серет**. Належить до найбільших печер у **Європі**, довжина підземних ходів — 9021 м (за іншими даними — 8 550 м^[1]). Середньорічна температура у печері 9–10° за відносної вологості 92–100 %.

Печера складається з широких галерей, розділених вузькими перемичками. Стінки гладкі й темні, на склепіннях — карбонатні натічні утворення у вигляді кірок, рідше — невеликих **сталактитів** («бочки», аномальної будови **сталагміти**, «**місячне молоко**»).

У печері є багато **кажанів**, особливо взимку. Вони трапляються по всій печері, а найбільші популяції — біля входу. Виокремлюють тут 4 види кажанів, занесених до **Червоної книги України**.

Печера **Вертеба** є особливою серед гіпсових печер **Поділля**. Вона дещо відрізняється від інших геологічною будовою, а також тим, що в ній виявлено величезну кількість **археологічних знахідок доби енеоліту** (IV—III тис. до н. е.).

Екскурсійний маршрут, прокладений залами та коридорами печери, має довжину 1000 метрів. Для більш підготовлених відвідувачів створений спортивний **спелеологічний маршрут**.

У 2010 р. увійшла до складу **національного природного парку "Дністровський каньйон"**

У 2005 році з печери **Вертеба** взяли перші за історію вивчення трипільської культури зразки для генетичного аналізу. У мешканця бронзової епохи виявлена мітохондріальна гаплогрупа U5a1a^[3], у індивідів **трипільської культури** виявлені мітохондріальні гаплогрупи RРЕ-IV, IV або V (2 зразки), II (2 зразки), J, I4^[4], U8b1^[5] і Y-гаплогрупи G2A, E^[6]. Восьмирічні дослідження засвідчили, що трипільці несли в собі материнські генетичні лінії, характерні для всієї землеробської неолітичної ойкумени, яка започаткована ще на території Малої Азії — прабатьківщини європейського сільського господарства. Проте домінуючими в останках трипільців є автохтонні гени донеолітичного населення, яке проживало в районі від **Карпатських гір** до **Північного Причорномор'я** ще до приходу туди хліборобів^[7]

ПЕЧЕРА КРИШТАЛЕВА В СЕЛІ КРИВЧЕ

На протязі останніх років на базі печери Кришталева проводяться всеукраїнські змагання учнівської молоді зі спелеорієнтування Кубок В. О. Радзієвського, в якому гуртківці центру туризму неодноразово приймали участь.

ІНФОРМАЦІЯ З ВІКІПЕДІЇ ПРО КРИШТАЛЕВУ

Досліджена довжина — 23 км. Середня ширина ходів — 2,0 м, середня висота — 2,7 м. Вона практично суха і є легкою для проходження. Тут спостерігається впродовж року стала температура (+10,6 °С). Це єдина освітлена печера на заході України, що приймає відвідувачів цілий рік^[2].

Туристичний маршрут має протяжність два з половиною кілометри та триває близько півтори години. Перші 480 м є штучно прокладеним тунелем, стіни якого виблискують гіпсами, що нагадують листя папороті. На маршруті чергуються коридори і зали, окремі витвори природи отримали власні назви — голова бика, ящірка, слон тощо. Назву «Кришталева» печера отримала завдяки кристалам гіпсу білого, кремового та рожево-бурштинового кольору, що покриває місцями її стіни.

Екскурсійний маршрут печери має електричне освітлення і досить зручний. Для його проходження не потрібно спеціального спорядження та одягу. Але деякі позамаршрутні ділянки печери закриті для туристів з метою запобігання порушенню мікроклімату печери та негативному впливові на ріст і збереження кристалів.

Особливістю печери є те, що в ній підвищена іонізація повітря і води, абсолютна відсутність патогенних організмів, а недавно виявлено мінеральний болотний мул і воду. Усе це робить «Кришталеву» найперспективнішим об'єктом для лікувальних та рекреаційних цілей.

ПЕЧЕРА ОПТИМІСТИЧНА

МИ БІЛЯ ВХОДУ В ПЕЧЕРУ БЕРЕЗЕНЬ 2019 РОКУ

Вихованці Полтавського
центру туризму в печері в
січні 2020 р.

Юні спелеологи з Полтави на екскурсії в п. Оптимістичній (березень 2018р.)

ІНФОРМАЦІЯ З ВІКІПЕДІЇ ПРО ОПТИМІСТИЧНУ

Оптимістична — гіпсова печера, геологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення в Україні. Розташована в межах Борщівського району Тернопільської області, на південний захід від села Королівка, в лісовому урочищі «Королівка» (Шупарське лісництво, кв. 2, вид. 7).

Пам'ятка природи перебуває у віданні Львівської міської громадської організації — спелеоклубу «Циклоп». Статус надано 1971 року.

Сумарна закартована довжина ходів становить понад 260 км. Печера до кінця не розвідана. Вона займає площу близько 2 гектарів, що зумовлено численністю та звивистістю ходів. Ходи залягають на глибині близько 20 м від поверхні. Печера сильно замулена глиною. Трапляються сталактити, освіти, геліктити.

Занесена до Книги рекордів Гіннеса як найдовша у світі гіпсова печера, найдовша печера Єврозії та п'ята за довжиною серед печер світу^[1].

У 2010 році ввійшла до складу національного природного парку «Дністровський каньйон».

Печера горизонтальна, лабіринтового типу, закладена у 20–25-метровій товщі гіпсів на глибині 60–80 метрів. Складається з 15 відносно ізольованих районів, зв'язаних між собою одним або кількома ходами.

Оптимістична складається з 15 районів, які відрізняються один від одного морфологією ходів, кольором і структурою гіпсу, кількістю кристалів, їхніми розмірами, формою, відтінком. Райони відносно ізольовані, з'єднані між собою одним або двома ходами. Найкрасивішими ділянками печери вважають галереї Караганда, Золотий Полос, Пушкіна, Чумацький Шлях, також район Радіо Люкс, проти Тудуса та Кіт.

ПЕЧЕРА ОЗЕРНА

ІНФОРМАЦІЯ З ВІКІПЕДІЇ ПРО ОЗЕРНУ

Озерну відкрили місцеві жителі в 1940-х рр. Вхід до печери розташований за 1 км від південно-західної околиці Стрілківців, на дні великої **карстової лійки** завглибшки 18 м, який на 30-метровій глибині переходить у вузький замулений хід. Щоб потрапити в лабіринти печери, перші 15–20 м треба проповзти по мокрій **глині**, далі починаються сухі та просторі коридори. Вхідна зала — галерея завдовжки близько 100 м, завширшки 15 м, висота сягає 4 м. Ця печера — єдина на **Поділлі**, що має підземні озера. В печері багато обвальних нагромаджень. На стінах часто трапляються скупчення вторинного **гіпсу**.

Її понад 130-кілометровий **лабіринт** вабить особливою красою, про що говорить назви залів, як-от: зал Сонця, Кристал, Зимова казка, Сьоме небо, Альпи, Мансарда, Циклоп, Алігатор, Сороконіжка, Мінотавра, Цікавий, Мегери, Хід чорних тюльпанів; галереї — Велетнів, Нептуна, Чумацький шлях, Рубікон, Великі білі галереї, Газовий та Готичний комин, озеро Нежданє і Капітана Немо; райони — Загублений світ, Срібних голок, Перехідний, Морія.

Складається враження, що все навколо покрито інєєм, світло малює в уяві фантастичні образи. В дальніх районах знайти зручну для проходку стежку стає тяжче — тут великі нагромадження кам'яних брил, хаотично розташованих кам'яних фігур. У Жовтневому районі величезні, незвичної краси зали.

Періодично печера затоплюється. Тоді більшість широких проходів, залів, галерей перетворюються у плесо озер, які можна подолати лише в надувних човнах, а в окремі райони взагалі не проникнути без **акваланга**. Свого часу був випадково відкритий новий район, у якому **спелеологи** знайшли сотні фрагментів кісток різних тварин.

ПЕЧЕРА МЛИНКИ

Печера Млинки є однією з найкращих для того, щоб ознайомитись вперше з підземним світом. По ній прокладено багато маршрутів, розрахованих на різний рівень підготовки учасників. В районі печери досить розвинена туристична інфраструктура, яка дозволяє і отримати послуги гіда для подорожі до печери, і взяти напрокат спорядження, і залишитись на проживання на декілька днів в комфортних умовах

ІНФОРМАЦІЯ З ВІКІПЕДІЇ ПРО ПЕЧЕРУ МЛИНКИ

Млинки — гіпсова печера, геологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення в Україні. Розташована біля села Залісся Чортківського району Тернопільської області.

Загальна довжина печери — 53160 м^[1].

Закладена у гіпсах баденського регіонарусу середнього міоцену. Вхід розташований на висоті приблизно 270 м над рівнем моря. Потужність шару гіпсів становить близько 20 м. Печера розвивається вздовж долини Млинки, з південного сходу на північний захід, та заглиблюється у гіпсовий масив у північному напрямку.

Млинки — еталон гіпсового карсту — являють собою субгоризонтальну порожнину лабіринтового типу. Більшість довгих галерей та залів печери утворились у тріщинах з азимутами простягання 10—20 градусів, в перпендикулярному напрямку їх з'єднують короткі переходи. Висота ходів коливається від 0,5 до 20 м, подекуди пронизуючи всю товщу гіпсів. Деякі зали мають обвальне походження, в стелі оголюються мергелями і вапняками, що залягають вище.

Попри майже стовідсоткову вологість, температура в печері є порівняно високою (9,6° С).

У більшості галерей стіни рясно вкриті гіпсовими кристалами різних розмірів, забарвлених у білий, жовтий, чорний та червоний кольори, кристалічним снігом; де-не-де можна побачити геліктити, виходи «шаблевидного» гіпсу, плафони пластинчастого гіпсу та карбонатні натічні утворення, групи сталактитів, «макаронів» та поодинокі сталагміти.

ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАТЕРІАЛІВ ВИКОРИСТОВУВАЛАСЬ ІНФОРМАЦІЯ З ЮТУБ-КАНАЛІВ ІНТЕРНЕТУ, ВІКІПЕДІЇ, ФОТО В. ЛЯГУШКІНА ТА З ВЛАСНОГО АРХІВУ

